

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Dato: 25. januar 2006
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2005-730-0080
Dok.: TTM40033

REDEGØRELSE

om

**erfaringerne i praksis med de nye regler om civile agenter
og om begrænsning af forsvarerens adgang til aktindsigt**

1. Indledning

Ved lov nr. 436 af 10. juni 2003 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet) blev der i retsplejeloven gennemført en række ændringer vedrørende politiets efterforskningsmuligheder med det formål at sikre en effektiv bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet.

I retsplejeloven blev der bl.a. foretaget en ændring af bestemmelsen i § 745 om forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt, og i § 745 b blev der indsat en bestemmelse, der giver mulighed for at begrænse den almindelige adgang til aktindsigt for forsvareren. Bestemmelserne er ved en senere ændring af retsplejeloven (lov nr. 215 af 31. marts 2004 om offentlighed i retsplejen) blevet flyttet til § 729 a, stk. 3, og § 729 c. Endvidere blev der i § 754 b, stk. 2, 2. pkt., indført en nærmere afgrænset adgang til at anvende civile personer som agenter.

Under Folketingets behandling af det pågældende lovforslag gav justitsministeren i forbindelse med vedlagte besvarelse af spørgsmål nr. 38 af 22. maj 2003 fra Folketingets Retsudvalg tilsagn om, at der i henhold til Folketingets Forretningsordens § 19, stk. 4, ville blive udarbejdet

en redegørelse til Folketinget om erfaringerne i praksis med de nye regler om begrænsning i forsvarerens adgang til aktindsigt og om civile agenter, når loven havde været i kraft i to år.

Med henblik herpå anmodede justitsministeren Rigsadvokaten om at etablere en ordening, hvorefter politimestrene skulle foretage indberetning til Rigsadvokaten i overensstemmelse med de retningslinier, som er angivet i besvarelse af spm. nr. 38.

Rigsadvokaten har herefter i perioden fra den 12. juni 2003, hvor loven trådte i kraft, og indtil udgangen af juni måned 2005 modtaget indberetning fra politikredsene om alle sager omfattet af de nye bestemmelser, og Rigsadvokaten har på grundlag heraf udarbejdet en rapport om erfaringerne med de nye regler.

Rigsadvokatens rapport danner grundlag for denne redegørelse om erfaringerne med de nye regler. Afsnit 2 indeholder en kort beskrivelse af det nye regelsæt. I afsnit 3 redegøres der for de sager, der er indberettet til Rigsadvokaten, og i afsnit 4 følger en sammenfatning.

2. De nye regler i lov nr. 436 af 10. juni 2003

2.1. Forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt

Forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt efter retsplejelovens § 729 a, stk. 3, blev ved lov nr. 436 af 10. juni 2003 begrænset til at vedrøre materiale, som politiet har *tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår*.

Efter den hidtidige retstilstand havde forsvareren som udgangspunkt ret til at få aktindsigt i alle de oplysninger, som var tilvejebragt af politiet, eller oplysninger, som i øvrigt havde berøring med sagen, selv om sådanne oplysninger ikke var tilvejebragt til brug for den konkrete sag og måtte antages at være uden direkte betydning for sagen.

Ved lovændringen blev der opstillet et krav om, at materialet skal være tilvejebragt med henblik på efterforskningen af den konkrete sag, mens mere generelle baggrundsoplysninger om eksempelvis kriminalitetsmønstre eller persongrupperes tilknytning til bestemte kriminelle netværk eller grupperinger er undtaget fra aktindsigt, idet de ikke kan anses for tilvejebragt til brug for den konkrete sag.

Det er præciseret i bemærkningerne til lovforslaget, at materiale, som anklagemyndigheden har til hensigt at fremlægge under domsforhandlingen, vil være omfattet af den almindelige adgang til aktindsigt, selv om det ikke er tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår.

Under Folketingets behandling af lovforslaget blev det i besvarelsen af spørgsmål nr. 35 af 21. maj 2003 fra Folketingets Retsudvalg endvidere fremhævet, at det generelle objektivitetsprincip indebærer en pligt for anklagemyndigheden til at fremlægge alle oplysninger under straffesagen, der antages at have betydning for rettens vurdering af skyldsspørgsmålet, uanset om oplysningerne er tilvejebragt til brug for den konkrete sag.

Det er politiet, der træffer afgørelse om, hvilket materiale der er omfattet af forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt efter § 729 a, stk. 3. Politiets afgørelse kan i medfør af bestemmelsen i § 746 indbringes for retten.

2.2. Undtagelse fra forsvarerens adgang til aktindsigt

Ved lovændringen blev der endvidere indsat en ny bestemmelse i retsplejelovens § 729 c, hvorefter retten efter anmodning fra politiet kan bestemme, at forsvareren ikke skal have adgang til materiale, selv om det er tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår.

Efter bestemmelsen kan *forsvarerens ret til aktindsigt fraviges*, hvis det er *påkrævet* af hensyn til fremmede magter, til statens sikkerhed, til sagens opklaring, til tredjemands liv eller helbred, til efterforskningen af en anden verserende sag vedrørende alvorlig kriminalitet eller til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder.

Der kan dog ikke træffes afgørelse om at begrænse forsvarerens adgang til aktindsigt, hvis det giver anledning til væsentlige betænkeligheder for varetagelsen af sigtedes forsvar, jf. § 729 c, stk. 2.

Undtages materiale fra forsvarerens aktindsigt, kan anklagemyndigheden ikke benytte det som bevis under domsforhandlingen i straffesagen mod den tiltalte. Ønsker anklagemyndigheden således at benytte materialet som bevis, skal forsvareren have aktindsigt i det.

Inden retten træffer afgørelse om, hvorvidt en begæring om begrænsning af forsvarerens ret til aktindsigt skal tages til følge, skal der beskikkes en særlig advokat for den sigtede, og denne advokat skal have lejlighed til at udtale sig om spørgsmålet, jf. § 729 c, stk. 5.

Retten kan ved afgørelsen bestemme, at begrænsningen i forsvarerens aktindsigt skal gælde i et nærmere angivet tidsrum, eller at den skal gælde indtil videre. Hvis retten har truffet afgørelse om, at fravigelsen er tidsbegrænset, skal retten forud for domsforhandlingens begyndelse tage stilling til fravigelsen igen for at vurdere, om den fortsat er påkrævet.

Materialet kan herefter – hvis det er påkrævet for at varetage det hensyn, der begrundet fravigelsen af forsvarerens adgang til aktindsigt – undtages fra aktindsigt på ubestemt tid, det vil sige også efter domsforhandlingen og sagens afslutning, således at forsvareren aldrig bliver bekendt med materialet.

Hvis de hensyn, som begrundede fravigelsen af forsvarerens adgang til aktindsigt, ikke længere er til stede, er anklagemyndigheden forpligtet til af egen drift at udlevere oplysningerne til forsvareren.

2.3. Civile agenter

Der blev ved lovændringen i retsplejelovens § 754 b, stk. 2, 2. pkt., indført en nærmere afgrænset adgang til at anvende civile personer som agenter. Der er tale om en begrænset undtagelse til bestemmelsen i § 754 b, stk. 2, 1. pkt., hvorefter agentvirksomhed alene må udføres af polititjenestemænd.

Ved agentvirksomhed forstås efter § 754 a, at politiet som led i efterforskningen af en lovovertrædelse foranlediger, at der tilbydes bistand til eller træffes foranstaltninger med henblik på at tilskynde nogen til at udføre eller fortsætte en lovovertrædelse.

Efter bestemmelsen i § 754 b, stk. 2, 2. pkt., kan civile personer efter aftale med politiet yde bistand til at udføre eller fortsætte den lovovertrædelse, der efterforskes, når den bistand, der ydes, er yderst beskeden i forhold til lovovertrædelsen.

Bestemmelsen tager ifølge forarbejderne sigte på tilfælde, hvor en person efter aftale med politiet søger kontakt til det kriminelle miljø med henblik på at introducere en politiagent, og i den forbindelse medvirker til den lovovertrædelse, der efterforskes, ved at tilbyde sin bistand til at udføre eller fortsætte lovovertrædelsen. Som eksempel nævnes i forarbejderne, at en civil person efter aftale med politiet udgiver sig for at være mellemmand for en opdigtet køber af narkotika, og i den forbindelse afgiver bestilling på en vareprøve.

Den civile persons bistand er i øvrigt omfattet af retsplejelovens § 754 a, hvilket indebærer, at kravene i denne bestemmelse til graden af mistanke, indikation og kriminalitetens grovhed skal være opfyldt, før politiet kan benytte en civil person som f.eks. vareprøvekøber. Endvidere må den civile persons bistand ikke indebære en forøgelse af lovovertrædelsens omfang og grovhed.

3. Erfaringerne i praksis med de nye regler

3.1. Generelt

Rigsadvokaten har som ovenfor nævnt udarbejdet en rapport på baggrund af indberetninger i perioden fra loven trådte i kraft den 12. juni 2003 og til udgangen af juni 2005 om samtlige sager omfattet af de nye bestemmelser om forsvarerens adgang til aktindsigt og om civile agenter.

Det fremgår af Rigsadvokatens rapport, at der er modtaget indberetning om 29 sager.

Hovedparten af indberetningerne – 24 sager – drejer sig om, hvorvidt materiale, der indgår i sagen, konkret har kunnet undtages fra forsvarerens adgang til aktindsigt efter retsplejelovens § 729 c (begrænsning af forsvarerens adgang til aktindsigt). 4 sager vedrører tvister om, hvorvidt materiale er tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår (og dermed omfattet af forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt efter retsplejelovens § 729 a), og den sidste sag drejer sig om civiles bistand til politiet efter agentreglerne.

De indberettede sager vedrører en række forskellige kriminalitetstyper. 8 af sagerne drejer sig om narkotikakriminalitet, 2 sager vedrører sigtelser for manddrab, og 5 andre sager vedrører overtrædelse af de alvorlige voldsbestemmelser i straffelovens § 245 og § 246. 6 sager drejer sig om røveri efter straffelovens § 288, mens 5 sager angår andre berigelsesforbrydelser. De sidste 3 sager drejer sig om henholdsvis brandstiftelse, seksuelle overgreb efter straffelovens § 222 og bestikkelse efter straffelovens § 144.

Det kan i øvrigt oplyses, at 12 af sagerne er rockerrelaterede.

3.2. Forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt

Som nævnt ovenfor har Rigsadvokaten modtaget indberetninger om 4 sager om, hvorvidt noget materiale, som forsvareren ønskede aktindsigt i, var omfattet af forsvarerens almindelige ad-

gang til aktindsigt i materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår, jf. retsplejelovens § 729 a, stk. 3. 2 af disse sager har været forelagt for Højesteret.

3 af de 4 sager drejede sig om begæringer fra forsvareren om at få aktindsigt i oplysninger, som indgik – eller muligt kunne indgå – i en anden straffesag end den, som sigtelsen angik.

I to tilfælde var situationen den, at der i en anden sag fandtes oplysninger, som politiet ikke fandt burde indgå i den sag, som sigtelsen angik, men som forsvareren fandt kunne være af betydning. I begge tilfælde blev forsvarerens begæring om aktindsigt afvist.

Den ene af de to sager (Højesterets kendelse af 28. oktober 2004) var en sædelighedssag, hvor forsvareren ønskede at inddrage oplysninger fra andre sædelighedssager med samme forurettede. Højesteret fastslog indledningsvis, at der ikke var tale om materiale, som var tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angik. Herefter udtalte Højesteret, at forsvarerens adgang til aktindsigt omfatter alt materiale, som er af betydning for sagen, uanset om det er tilvejebragt for den pågældende sag. Højesteret fandt dog ikke, at de forhold, som forsvareren ønskede aktindsigt i, kunne antages at have nogen betydning for forsvaret af tiltalte, og man afviste derfor forsvarerens begæring.

I den tredje sag var situationen den, at forsvareren ville have politiet til at tilvejebringe oplysninger, som muligvis indgik i en anden efterforskning, og som kunne have betydning for vurderingen af beviserne i sagen. I den pågældende sag var det af afgørende betydning for vurderingen af skyldsspørgsmålet at få fastslået, hvem der havde benyttet tiltaltes mobiltelefon på et bestemt tidspunkt. Teleoplysningerne i sagen viste, at den tiltaltes telefon var blevet benyttet på gerningstidspunktet, og at telefonen da befandt sig et stykke fra gerningsstedet. Var det tiltalte, der talte i telefonen, kunne han derfor ikke være gerningsmanden.

Der var ikke foretaget aflytning i den sag, som sigtelsen vedrørte, men anklagemyndigheden blev pålagt at skaffe oplysning om, hvorvidt telefonsamtalen var blevet aflyttet som led i efterforskningen i en anden sag. Det viste sig ikke at være tilfældet.

Rigsadvokaten bemærker i sin rapport, at afgørelsen illustrerer, at anklagemyndigheden i medfør af det almindelige objektivitetsprincip har pligt til at fremlægge alle oplysninger, der måtte have betydning for skyldsspørgsmålet, uanset om oplysningerne er tilvejebragt til brug for den konkrete sag. Rigsadvokaten har udsendt en Rigsadvokaten Informerer (nr. 46/2004) til anklagemyndigheden, hvor Rigsadvokaten henleder anklagemyndighedens opmærksomhed på det almindelige objektivitetsprincip ved fortolkningen af retsplejelovens § 729 a, stk. 3.

Den sidste sag (Højesterets kendelse af 9. marts 2005) drejede sig om oplysning af identiteten på en anonym meddeler. Sagen vedrørte et voldeligt opgør mellem medlemmer af en rocker-gruppe og en gruppering af unge mænd af anden etnisk oprindelse end dansk. Under efterforskningen lovede politiet en meddeler, som havde overværet opgøret, fuld anonymitet. Meddeleren havde i forbindelse med afhøringen oplyst, at han frygtede stærkt for sin egen sikkerhed. Højesteret fastslog, at identiteten på en meddeler, der ønsker at afgive forklaring anonymt, som udgangspunkt ikke er omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt. Dette fremgår også af bemærkningerne til det pågældende lovforslag (Folketingstidende 2002 I, till. A, s. 6696).

3.3. Undtagelse fra forsvarerens adgang til aktindsigt

Rigsadvokaten har modtaget indberetning i 24 sager, hvor politiet har anmodet retten om at begrænse forsvarerens adgang til aktindsigt. Af de 24 sager har 3 sager været forelagt for Højesteret.

Det fremgår af Rigsadvokatens rapport, at domstolene har fulgt anklagemyndighedens begæring om at begrænse forsvarerens adgang til aktindsigt i 23 af de 24 sager.

I en enkelt sag fandt retten ikke, at betingelserne i § 729 c, stk. 1, for at undtage materialet fra forsvarerens aktindsigt var opfyldt. Rigsadvokaten anfører, at det drejede sig om en sag vedrørende meget alvorlig brandstiftelse, hvor der var foretaget telefonaflytning af én af de fire sigtede.

Ingen af de fire sigtede i sagen anede uråd om telefonaflytningen, og anklagemyndigheden anmodede om, at forsvarerne for de sigtede i en kortere periode på fire uger ikke fik aktindsigt i det efterforskningsmateriale, der vedrørte aflytningen. Begrundelsen herfor var hensynet til sagens opklaring, idet anklagemyndigheden bl.a. gjorde gældende, at forsvarerne helt utilsigtet under samtaler med deres klienter kunne komme til at give en oplysning, som kunne gøre de sigtede opmærksomme på, at de pågældende telefoner blev aflyttet.

Byretten imødekom anklagemyndighedens begæring, men landsretten fandt efter en samlet vurdering af de foreliggende oplysninger, at det ikke kunne anses for påkrævet at fravige forsvarernes adgang til aktindsigt.

Rigsadvokaten oplyser i sin rapport, at en gennemgang af indberetningerne viser, at det er *hensynet til sagens opklaring*, jf. § 729 c, stk. 1, nr. 3, og *hensynet til tredjemands liv eller helbred*, jf. § 729 c, stk. 1, nr. 4, som hyppigst begrundet undtagelser fra forsvarerens adgang til aktindsigt. Hensynet til sagens opklaring indgår således som begrundelse i 10 af sagerne, mens hensynet til tredjemands liv og helbred indgår som begrundelse i 12 af sagerne. I en række af sagerne har anklagemyndigheden henvist til begge hensyn som begrundelse for begæringen om fravigelse af forsvarerens adgang til aktindsigt. *Hensynet til efterforskningen af en anden verserende sag*, jf. § 729 c, stk. 1, nr. 5, er også ofte forekommende. Dette hensyn indgår som begrundelse i 8 af sagerne.

Derimod anvendes de øvrige hensyn i § 729 c sjældent. Forsvarerens adgang til aktindsigt er kun i en enkelt sag blevet begrænset af hensyn til *beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder*, jf. § 729 c, stk. 1, nr. 6, og i en anden sag indgik *hensynet til statens sikkerhed*, jf. § 729 c, stk. 1, nr. 2, som et af flere hensyn som begrundelse for en begrænsning i forsvarerens adgang til aktindsigt.

Der er ikke nogen sager, hvor anklagemyndigheden har anmodet om, at forsvarerens adgang til aktindsigt blev begrænset af *hensyn til fremmede magter*, jf. § 729 c, stk. 1, nr. 1.

Det følger af bestemmelsen i § 729 a, stk. 4, at politiet – *som en mindre indgribende foranstaltning* – kan give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet, hvis det er nødvendigt af hensyn til fremmede magter, statens sikkerhed, sagens opklaring, tredjemand eller til efterforskningen af en anden verserende sag om alvorlig kriminalitet. Pålægget kan – i modsætning til undtagelse fra forsvarerens adgang til aktindsigt – kun udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen. Det følger af det almindelige proportionalitetsprincip, at politiet ved vurderingen af, hvilken form for begrænsning der skal gøres i forhold til forsvarerens adgang til aktindsigt, skal anvende den mindst indgribende foranstaltning.

Rigsadvokaten oplyser i sin rapport, at domstolene i de sager, hvor anklagemyndigheden har fået medhold i en begæring om begrænsning af forsvarerens adgang til aktindsigt, samtidig i en række tilfælde har afvist en påstand fra den særlig beskikkede forsvarer om, at et pålæg til forsvareren efter § 729 a, stk. 4, ville være tilstrækkeligt.

Det fremgår af Rigsadvokatens rapport, at forsvareren senere har fået udleveret materialet i 9 af de 23 sager, hvor begæringen om undtagelse fra adgangen til aktindsigt er imødekommet. Det drejer sig navnlig om sager, hvor det er hensynet til sagens opklaring eller opklaringen af

en anden verserende sag, som har begrundet undtagelsen. I de resterende sager er begrænsningen af forsvarerens adgang til aktindsigt sket på ubestemt tid i 13 sager, mens spørgsmålet i den sidste sag endnu ikke er afgjort.

I de sager, hvor undtagelsen fra aktindsigt er sket på ubestemt tid, er det oftest hensynet til tredjemands liv eller helbred, som begrunder begrænsningen i forsvarerens adgang til aktindsigt. Når det er hensynet til tredjemands liv eller helbred, som begrunder undtagelsen fra aktindsigt, vil der således ofte være tale om, at forsvareren på intet tidspunkt får adgang til det undtagne materiale. Frygten for tredjemands liv eller helbred er således ikke nødvendigvis begrænset til den periode, hvor sagen efterforskes af politiet, og den tiltalte strafforfølges ved domstolene. Tilhører den tiltalte en organisation eller et netværk af personer, der er kendt for at begå alvorlig kriminalitet og for at anvende grov vold eller trusler om grov vold mod personer, der afslører deres kriminalitet, kan der således være god grund til at undtage oplysninger om disse personer fra forsvarerens adgang til aktindsigt, også efter at sagen mod den tiltalte er afsluttet.

Derimod har forsvareren som nævnt i en række tilfælde efterfølgende fået materialet udleveret i de sager, hvor det er hensynet til sagens opklaring eller til opklaringen af en anden verserende sag, som har begrundet undtagelsen. I disse tilfælde er adgangen til at undtage oplysninger fra forsvarerens adgang til aktindsigt et redskab, som anvendes under efterforskningen, og når sagen/den anden verserende sag er færdigefterforsket, vil der derfor ofte ikke længere være behov for at undtage materialet fra forsvarerens adgang til aktindsigt.

På baggrund af indberetningerne er det Rigsadvokatens opfattelse, at anklagemyndigheden er bevidst om, at undtagelse af materiale fra forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt må have undtagelsens karakter, og at der kun fremsættes begæring herom, når det eller de hensyn, der ligger til grund for begæringen om undtagelse, er af væsentlig betydning. Rigsadvokaten bemærker også, at domstolene i intet tilfælde har afslået anklagemyndighedens begæring om at undtage materiale fra forsvarerens aktindsigt med den begrundelse, at en fravigelse kunne give anledning til væsentlige betænkeligheder for varetagelsen af sigtedes forsvar. Rigsadvokatens konklusion er på denne baggrund, at de nye regler ikke har givet anledning til problemer for varetagelsen af de sigtede eller tiltaltes forsvar i indberetningsperioden.

3.4. Civile agenter

Som det fremgår ovenfor under pkt. 3.1., har Rigsadvokaten modtaget indberetning om én sag vedrørende anvendelse af civile personers bistand til politiet efter bestemmelsen i retsplejelovens § 754 b, stk. 2, 2. pkt., om agentvirksomhed.

I den pågældende sag anmodede anklagemyndigheden retten om at godkende, at politiet i samarbejde med en civil person skulle leje en hal, som herefter skulle stilles til rådighed for en kriminel organisation, der ifølge det oplyste tidligere havde anvendt en tilsvarende hal til at opbevare stjalne lastvognskøretøjer i.

Begæringen blev afvist af retten, som fandt, at den påtænkte foranstaltning ville bevirke en forøgelse af lovovertrædelsens omfang eller grovhed, jf. retsplejelovens § 754 b, stk. 1, og retten fandt endvidere, at den civile persons bistand ikke kunne betegnes som ”yderst beskednen”, jf. § 754 b, stk. 2, 2. pkt.

Da vurderingen af, om det er relevant at anvende en civil agent under efterforskningen af en straffesag, hovedsagelig er af politimæssig karakter, har Rigsadvokaten anmodet Rigspolitichefen om en udtalelse om baggrunden for, at politiet kun i begrænset omfang har benyttet den tilvejebragte mulighed for at anvende civile agenter.

Rigspolitichefen har herom bl.a. anført, at der for det første er tale om en relativ ny bestemmelse i retsplejeloven, som udgør en begrænset undtagelse til det generelle forbud mod civile agenter.

For det andet vil den civile person, der yder agentbistand, kunne blive udsat for en vis risiko under og måske navnlig efter udførelsen af agentvirksomheden. Det vil således ofte være af væsentlig betydning for retsforfølgningen i sagen, at agenten afgiver en forklaring i retten, og civile personer, der yder agentbistand efter retsplejelovens § 754 b, stk. 2, 2. pkt., er ikke omfattet af de særlige beskyttelsesforanstaltninger i retsplejeloven, der gælder for polititjenestemænd, der har virket som politiagenter/udført foranstaltninger efter retsplejelovens § 754 a.

Rigspolitichefen peger for det tredje på, at de civile personer, som i givet fald skal yde bistand efter retsplejelovens § 754, stk. 2, 2. pkt., typisk vil være personer med tilknytning til organiserede kriminelle miljøer, og incitamentet til at yde sådan bistand vil derfor ofte være begrænset, ligesom politiet udviser stor påpasselighed i samarbejdet med sådanne personer.

Rigspolitichefen har endvidere oplyst, at Rigspolitiet i Styregruppen vedrørende efterforskningsstøttecentre samt grænseoverskridende og organiseret kriminalitet har udsendt en strategi for en forstærket indsats mod de kriminelle grupper og netværk, der begår alvorligere kriminalitet, til samtlige politikredse. Formålet med denne strategi er, at den hidtidige indsats over for rockerne tilpasses og udvides til at omfatte andre grupper og netværk, som i dag er ved at overtage rockernes områder. Rigspolitichefen har i den forbindelse peget på, at muligheden for at anvende civile agenter skal bruges som led i strategiens gennemførelse.

4. Sammenfatning og vurdering

Hovedparten af de indberetninger, som Rigsadvokaten har modtaget – 24 sager – drejer sig om, hvorvidt materiale, der indgår i sagen, konkret har kunnet undtages fra forsvarerens adgang til aktindsigt efter retsplejelovens § 729 c (begrænsning af forsvarerens adgang til aktindsigt). Domstolene har fulgt anklagemyndighedens begæring om at begrænse forsvarerens adgang til aktindsigt i 23 af disse 24 sager.

3 af de pågældende sager har været forelagt for Højesteret.

På baggrund af indberetningerne er det Rigsadvokatens vurdering, at anklagemyndigheden er bevidst om, at undtagelse af materiale fra forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt må have undtagelsens karakter, og at der kun fremsættes begæring herom, når det eller de hensyn, der ligger til grund for begæringen om undtagelse, er af væsentlig betydning. Rigsadvokaten bemærker også, at domstolene i intet tilfælde har afslået anklagemyndighedens begæring om at undtage materiale fra forsvarerens aktindsigt med den begrundelse, at en fravigelse kunne give anledning til væsentlige betænkeligheder for varetagelsen af sigtedes forsvar. Rigsadvokatens konklusion er på denne baggrund, at de nye regler ikke har givet anledning til problemer for varetagelsen af de sigtedes eller tiltaltes forsvar i indberetningsperioden.

4 indberettede sager vedrører tvister om, hvorvidt materiale er tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår, og dermed omfattet af forsvarerens almindelige adgang til aktindsigt efter retsplejelovens § 729 a, stk. 3. 2 af disse sager har været forelagt for Højesteret.

Rigsadvokaten har løbende orienteret anklagemyndigheden om anvendelsen af de nye bestemmelser ved udsendelse af informationsmateriale, herunder om indholdet af tre principielle kendelser fra Højesteret om anvendelsen af de nye bestemmelser.

På den anførte baggrund kan det konstateres, at der nu er tilvejebragt mere detaljerede retningslinier for, hvordan de nye bestemmelser om aktindsigt skal anvendes, og Justitsministeriet finder, at det på grundlag af erfaringerne kan lægges til grund, at bestemmelserne generelt anvendes med varsomhed og på en måde, som ikke medfører utilsigtede virkninger for varetagelsen af sigtedes eller tiltaltes personers forsvar i konkrete straffesager.

Justitsministeriet finder på denne baggrund, at der ikke er anledning til at overveje ændringer af bestemmelserne om forsvarerens aktindsigt.

For så vidt angår adgangen til at anvende civile personer som agenter efter retsplejelovens § 754 b, stk. 2, 2. pkt., har Rigsadvokaten modtaget indberetning om én sag i den pågældende periode, hvor politiet ønskede at benytte adgangen til at bruge en civil agent. Retten fandt i denne sag, at den bistand, som den civile person skulle yde, ikke kunne betegnes som ”yderst beskeden”.

Rigspolitichefen har peget på nogle årsager til, at anvendelse af civile agenter kun vil komme på tale i få sager. Rigspolitichefen har endvidere oplyst, at man har udsendt en strategi for en forstærket indsats mod de kriminelle grupper og netværk, der begår alvorligere kriminalitet, til samtlige politikredse, hvor der bl.a. peges på, at muligheden for at anvende civile agenter efter retsplejelovens § 754 b, stk. 2, 2. pkt., skal bruges som led i strategiens gennemførelse.

Under hensyn til at der endnu ikke foreligger et grundlag for en nærmere vurdering af den praktiske anvendelse af bestemmelserne om brug af civile personer som agenter efter retsplejelovens § 754 b, stk. 2, 2. pkt., vil Justitsministeriet anmode Rigsadvokaten om at forlænge indberetningsordningen for sager om anvendelse af civile personer som agenter i en to-årig periode og udarbejde en fornyet redegørelse herom. Justitsministeriet vil orientere Folketingets Retsudvalg, når redegørelsen foreligger.